

Which Donations Do Not Count Toward Ma'aser Kesafim?

When I give tzedaka for miscellaneous purposes (e.g., kaparot, before Shabbat, matanot la'evyonim, etc.), is that included in the requirement of ma'aser kesafim (the recommended practice of giving one-tenth of one's earnings to charity)? I ask because I heard that one should not give more than 10% of his net income to tzedaka.

3. צדקה ומשפט פרק ו סעי' טו והע' לו

אינו יוצא במתנות לאביונים בפורים ממעות מעשר (לו).

(לו) מגן אברהם, סימן תרצד ס"א, דכיון שחוב עליו לא גרע משאר חוב, ועי' בשו"ת כתב סופר או"ח סימן קלט וביו"ד סימן קיב. וכתב עוד המג"א שאם בא להוסיף יכול להוסיף ממעות מעשר. ונראה כונתו דהיינו דוקא בשתי מתנות שחייב מדינא, ובשיעור שחייב מדינא (ושיעור המתנה לאביון, עי' בפמ"ג סימן תרצד שמסתפק בשיעורו, ובהגהות מהרש"ם שם הביא שהריטב"א כתב ששיעורו פרוטה לכל עני, ובשם המהרש"א בחידושי אגדות כתב שהשיעור נתינה חשובה, ויש להסתפק כשנותן לאביון אחד נתינה גדולה, שהיא לכל הדעות יותר משיעור, אם יכול ליקח ממעות מעשר, שאפשר שחל על זה שם מתנות לאביונים), אבל במה שמוסיף לעוד אביונים, אע"ג דקיי"ל כל הפושט יד נותנים לו, אין זה מחויב, ועי' שו"ת מנחת יצחק חלק י סימן נז, והאחרונים כתבו עוד שאין לקנות כפרות בערב יום כיפור ממעות מעשר, אע"פ שהתמורה ניתנת לצדקה, דכיון שנחגו ונעשה חוב הרי זה כפורע חובו. ונראה דה"ה במחצית השקל שנותנים בפורים.

4. גמרא, כתובות דף נ עמוד א

א"ר אילעא: באושא התקינו, המבזבז - אל יבזבז יותר מחומש. תניא נמי הכי: המבזבז - אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות; ומעשה באחד שבקש לבזבז [יותר מחומש] ולא הניח לו חבירו, ומנוז רבי ישבב, ואמרי לה רבי ישבב, ולא הניחו חבירו, ומנוז רבי עקיבא. אמר רב נחמן, ואיתימא רב אחא בר יעקב: מאי קרא? (בראשית כ"ח) "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך".

1. שו"ת יחוה דעת חלק א סי' פז

ועל כל פנים, הנוהג להפריש מעשר כספים ממשכורתו ומרווחיו, נעשה הדבר עליו כדין נדר, ואסור לבטל מנהגו, וכמ"ש המהר"ם מרוטנבורג הנ"ל, אלא אם כן אמר בפירוש בתחילת מנהגו שהוא נוהג כן בלי נדר (וראה בבית יוסף אורח חיים סוף סימן ק"ס). ועי' בברכי יוסף יורה דעה (סי' רמ"ט סק"ג)... ולפי זה נראה שמאחר שהנוהג להפריש מעשר כספים נעשה הדבר עליו בגדר חובה, אינו רשאי לתת ממעשר זה לחובת המצוה של מתנות לאביונים של יום פורים, שהרי אמרו בחגיגה (ח ע"א) כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. וכן פסק בשו"ת מהרי"ל (סי' נ"ו) ע"ש. ונראה שהוא הדין למעות שנותנים זכר למחצית השקל, שאין לתת אותם ממעות מעשר. וכן כתב השל"ה (במסכת מגילה עמוד הצדקה דף ר"ס ע"א) בזו הלשון: כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, וכמבואר בחגיגה (ח' ע"א). וכן נראה לי לענין פורים שנוהגים לתת זכר למחצית השקל, וכל שכן שהוצאה על משלוח מנות ומתנות לאביונים לא יוציא ממעות מעשר אלא מן המעות שלו, ע"כ. וכן כתבו הכנסת הגדולה והמגן אברהם (בסי' תרצ"ד), לענין מתנות לאביונים ... אולם אם רצה להוסיף על חובתו, ולתת עוד מתנות לאביונים יותר משני עניים, וכן אם רצה להפריש מעות זכר למחצית השקל בתוספת מרובה, רשאי לתת התוספת ממעות מעשר. וכמו שכתב השל"ה שם.... ורק אם אמר בפירוש בשעה שהתחיל להפריש מעות מעשר בלי נדר, והשעה דחוקה לו, רשאי לתת ממעות אלה למתנות לאביונים, וכן לתרומת זכר למחצית השקל.

2. משנה ברורה סי' תרצד ס"ק ג

שתי מתנות - זהו מדינא, אבל באמת מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים יתומים ואלמנות, ודומה לשכינה שנאמר "להחיות רוח שפלים ולהשיב לב נדכאים" [רמב"ם]. והנה השתי מתנות צריך ליתן משלו ולא משל מעשר, וההוספה שמוסיף יוכל ליתן משל מעשר: